

Ermənistan yeni reallıqları anlamağa başlayıb

Əbu-Dabidə Ermənistanla aparılan danışqlarda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diplomatik addımı hələ də dünya mətbuatının gündəmindədir. Beynəlxalq siyasi analitiklər bu görüşü dəyərləndirir ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycanı Cənubi Qafqazın aparıcı dövlətinə çevirməklə yanaşı, siyasi xətti ilə özünün də müdrik dövlət və siyasi xadim olduğunu nümayiş etdirdi. CGTN (China Global Television Network Turk) kanalının siyasi şörhçisi Yakub Aslan AZERTAC-a eksklüziv açıqlamasında deyib ki, Vətən müharibəsində Azərbaycanın Zəfər qazanması təkcə Cənubi Qafqazda deyil, qlobal səviyyədə yeni reallıqlar yaradıb. Bunlar region dövlətləri üçün iqtisadi inkişaf, qlobal aktorlar üçün isə geosiyasi imkanlardan ibarət olan reallıqlardır.

"Prioritet" Sosial İqtisadi Araşdırımlar Mərkəzi İctimai Birliyinin söri politoloq Zaur İbrahimli qeyd edib: "Qlobal güclərin qarşılamaşmasının, silahlı münaqişələrin tügyan etdiyi bir vaxtda Prezident İlham Əliyev praqmatik xarici siyaset kursu ilə Azərbaycanı dinamik inkişaf edən dövlətə çevirib. Şimal və Cənub sərhədlərimizdə baş verən qanlı toqquşmaların Azərbaycana sirayət etməsinə imkan verilməyib. Ölkəmizin ictimai-siyasi sabitlik və mərhələli iqtisadi inkişaf xətti ilə irəliləməsi qlobal güclərin diqqətini çəkir və Azərbaycanın siyasi nüfuzu artır. Müasir dövrümüzdə dünya dövlətləri sabit qaydada iqtisadi inkişafa meyil edən ölkələrlə əməkdaşlığı can atırlar. Bu baxımdan Əbu-Dabi görüşündə Zəngəzur dəhlizinin mözakirəsi heç də təsadüfi xarakter daşımir. Bu dəhlizin açılmasına bir vaxtlar qarşı çıxan Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan artıq regiondakı yeni reallıqları dərk etməyə və uyğun siyaset aparmağa başlayıb. Rəsmi İravan da anlamağa başlayıb ki, Zəngəzur dəhlizi yalnız yüksək daşmaq və gəlir əldə etmək üçün deyil, eyni zamanda region dövlətləri üçün siyasi zəmanətdir. Çindən Avropaya və əks istiqamətdə yük-

lərin 5 faizi Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə daşınarsa, o zaman region dövlətləri ildə təxminən 1,5 milyard dollar gelir əldə etmiş olar. Dəhliz fəaliyyətə başladıqdan sonra Çinlə Avropa İttifaqı bu regionda sabitliyin hökm sürməsində maraqlı olacaq və siyasi zəmanəti təmin edəcək. Prezident İlham Əliyev qlobal siyasetin incə məqamlarına yaxından bələd olduğu üçün Zəngəzur dəhlizinin açılmasını tökəd edir və bu, böyük dövlətlər tərəfindən dəsteklənir.

Dünya Bankının Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə program rəhbəri Vinni Van bildirib ki, Orta dəhlizin genişlənməsi üçün 7 milyard dollar sərmayə yatırılması nəzərdə tutulub. Bu sərmayə dəhlizin bəzi dəmir yolu seegmentinin Türkiyə, Özbəkistan və Qazaxistan ərazilərindən keçən hissəsinin genişləndirilməsinə yönəldiləcək. ABŞ Dövlət katibinin keçmiş köməkçi Con Mark Pommerşaym vurğulayıb ki, Trans-Xəzər regionu rəsmi Vaşingtonun xarici siyasetində müüm elementdir. ABŞ bu regionda həyata keçirilən və qlobal xarakter daşıyan infrastruktur layihələrini dəstəkleyir və sərmaya yatırımaq hazırlıdır. Strateji iqtisadi layihələr ticarət yollarının diversifikasiyasına və dayanıqlılığına yönəldiyi üçün ABŞ-nin onları dəstəkləməsini zərurətə çevirib.

Orta dəhlizin davamı olan Zəngəzur dəhlizi Azərbaycan ilə yanaşı, Ermənistan və İrani da Türkiyə və Avropa ilə birləşdirirən bir layihədir. Təsadüfi deyil ki, parlamentdə çıxışı zamanı N.Paşinyan qeyd edib: "Bu gənədək Ermənistanın tarixi böyük dövlətlər tərəfindən yazılıb. Bizə isə deyiblər ki, bu tarixi öyrənin və təbliğ edin. Artıq Ermənistan öz tarixini yazmağa başlayıb və taleyini özü müəyyən edəcək". Artıq Ermənistanın siyasi elitası uzun müddət böyük dövlətlərin diktəsi ilə siyaset yürütməyin nə qədər mənfi nəticələrə səbəb olduğunu aydın şəkildə görür. Məhz bu siyasetin nəticəsində Ermənistan həm iqtisadi gəlir, həm də siyasi zəmanət təmin edə biləcək iri beynəlxalq layihələrdən kənarda qalıb. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Örzurum qaz kəmərləri, "Cənub qaz dəhlizi", Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu kimi layihələrdən kənarda qalaraq təcrid vəziyyətinə düşən Ermənistan artıq regionda kimlərinə protektoriyası altında deyil, siyasetin subyekti olmağa can atır. Bu gün rəsmi İravan regionda Trans-Xəzər, "Şimal-Cənub", "Şərqi-Qərb" kimi tranzit nəqliyyat layihələrindən də kənarda qalmaq istəmir. O,

iqtisadi və siyasi integrasiyaya çalışır ki, inkişaf etsin, yeni dünya ilə ayaqlaşa bilsin.

Ötən il Vaşinqtonda keçirilən 7-ci Trans-Xəzər Forumunda çıxış edən Beynəlxalq Vergi və İnvestisiya Mərkəzinin rəhbəri Uesli Hill bildirmişdi: "Biz uzun müddət Orta dəhlizin mövcudluğu barədə danışmışıq, bu gün isə bu dəhlizin inkişafını görürük. Bu inkişaf davam edərək iqtisadi-ticarət əlaqəlerini yaxşılaşdıracaq, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz dövlətləri bundan istifadə edərək gələcəyin iqtisadi tərəqqisinin əsasını yaradacaqlar. Bu dəhliz regionu beynəlxalq bazarlarla əlaqələndirəcək". Bunları nəzərə alan Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsinə diqqət göstərməsi təsadüfi deyil. Ötən il Orta dəhlizlə 11 milyon ton yük daşınıb. Dəhlizin əsas seqmenti olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə Çindən Avropaya 5 milyon ton yük nəql olunub və bu rəqəmlər artmaqdə davam edir.

Təəssüf hissə ilə qeyd etmek lazımdır ki, rəsmi İravanın praqmatizmə qayıtması regionda dominant olmağa çalışan böyük dövləti narahat edir. Halbuki tranzit yolların Şimaldan Rusiya ərazisindən keçməməsinin səbəbi Ukrayna ilə artıq 4-cü ildir davam edən müharibədir. Ermənistanın daxili siyasi vəziyyətin gərginləşməsinin səbəbi də Şimaldan əsən küləklərin nəticəsidir.

Beləliklə, Əbu-Dabi görüşü Azərbaycanın sülh tərəfdarı olduğunu, Prezident İlham Əliyevin Zəngəzur dəhlizi ideyasının beynəlxalq aləm tərəfindən dəstəkləndiyini, Ermənistanın yeni reallıqları anladığını göstərdi. Azərbaycan növbəti dəfə böyük diplomatik qələbə qazandı.